

Mottagare
Regionstyrelsen

Uppdrag. Utredda lokalisering av sjukhus

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen beslutar att godkänna rapporten "*Utredning om lokalisering av nytt akutsjukhus*" som redovisning av uppdraget.
- Regiondirektören får i uppdrag att genomföra en fördjupad programutredning för nytt akutsjukhus, inklusive inplaceringsstudie för lokalisering inom Rävhammen samt jämförande analys av fortsatt utveckling inom befintligt sjukhusområde.

Sammanfattning

Regionstyrelsen beslutade i januari 2025 att uppdra åt regiondirektören att, som komplement till den fastighetsutvecklingsplan (FUP) som togs fram för Visby lasarett 2023, utreda alternativa lokaliseringar för ett nytt akutsjukhus på Gotland (RS 2025/196). Bakgrunden är att Visby lasarett i dag är trångbott, tekniskt otillräckligt och begränsat av strandskydd, kulturmiljökrav och logistikproblem. Det föreligger ett omfattande behov av nya och ändamålsenliga lokaler motsvarande en ökning av sjukhusets bruttoarea med cirka 70 %.

Utredningen har haft som syfte att identifiera och jämföra alternativa platser för ett nytt akutsjukhus i Visbyområdet. Fyra områden har analyserats: Rävhammen, Visborg, Österby och Rosendal. Bedömningen har utgått från kriterier som mark- och planförutsättningar, tillgänglighet och logistik, beredskap och resiliens, hållbarhet, miljö och kulturvärden samt genomförbarhet.

Analysen visar att Rävhammen framstår som det alternativ som sammantaget erbjuder de bästa förutsättningarna. Området är i regionens ägo, har tillgång till befintlig infrastruktur och ligger strategiskt i förhållande till både befolkning och samhällsviktig service. Platsen har tillräcklig yta och goda logistiska förutsättningar, men kräver ny detaljplan samt fortsatt utredning av påverkan på befintlig idrottsverksamhet och ridsport.

Visborg är ett prioriterat stadsutvecklingsområde med närhet till staden och befintlig infrastruktur. Samtidigt finns osäkerheter kring markens kapacitet, och konkurrens med andra ändamål. Området bedöms ha potential men kräver

omfattande kompletterande utredningar.

Österby påverkas av riksintressen, kulturmiljöskydd och säkerhetsrestriktioner, samt saknar tillräcklig infrastruktur. Planeringsmässiga svårigheter gör etablering här mindre realistisk.

Rosendal ligger inom primärt vattenskyddsområde, har mycket höga naturvärden och saknar planstöd. Tidigare ställningstaganden inom Region Gotland har avrått från exploatering. Området bedöms därför som olämpligt för sjukhusändamål.

Sammanfattningsvis pekar utredningen på att Rävheten i nuläget bäst svarar mot de krav som ställs för ett nytt akutsjukhus på Gotland. Innan beslut om lokalisering kan fattas behöver dock en fördjupad programutredning och inplaceringsstudie genomföras, där även alternativet att utveckla befintligt sjukhusområde vid Visby lasarett vägs in.

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen beslutade i januari 2025 att uppdra åt regiondirektören att, som komplement till fastighetsutvecklingsplanen för Visby lasarett (FUP 2023), utreda alternativa lokaliseringar för ett nytt akutsjukhus på Gotland.

Bakgrunden är att Visby lasarett i dag är trångbott, tekniskt otillräckligt och i hög grad beroende av temporära lösningar. Fastigheten begränsas av strandskydd, kulturmiljökrav, logistikproblem och få möjligheter till långsiktig utbyggnad. Fastighetsutvecklingsplanen (FUP) pekar på ett behov av att utöka ytan med cirka 32 000 m² bruttoyta (BTA), motsvarande nära 70 % ökning.

Ett nytt akutsjukhus på Gotland måste redan från start kunna rymma hela det framtida vårdbehovet samt tillgång till mark för tekniska system, logistik, parkering och framtida expansion. I en helt ny lokalisering kan det finnas skäl att samlokalisera andra vårdnära verksamheter, till exempel delar av den psykiatriska specialistvården som i dag finns vid Korpenområdet. En sådan samlad struktur skulle kunna skapa bättre resurseffektivitet, samverkan mellan verksamheter och robusthet över tid.

Ur byggnadsteknisk synpunkt kräver ett modernt sjukhus generösa våningshöjder (5–6 meter) och en robust stomme med god spännvidd för att rymma tekniktäta verksamheter som operation, bildiagnostik och intensivvård. Källarvåning är en förutsättning för både logistik och beredskap. Här placeras tekniska system, kulvertar, sterilcentral, förråd och skyddsrum. Marken behöver därför vara stabil, med låg risk för översvämning, förorening eller högt grundvatten, och det ska finnas möjlighet till ytterligare tekniska plan under mark.

Beredskapsperspektivet är centralt. Ett akutsjukhus är en systemkritisk anläggning och måste kunna fungera även vid längre avbrott i el-, vatten- och

värmeförsörjning eller vid höjd beredskap. Därför krävs redundanta försörjningssystem, separata elmatningar, skyddade teknikutrymmen, reservkraft och möjlighet till bränsle- och vattenlager på området.

En egen helikopterflygplats är nödvändig. Den bör placeras nära akutmottagning och intensivvård, med hinderfria in- och utflygningsskorridorer. En takplacerad lösning ger korta patientflöden och hög säkerhet, men ställer krav på byggnadens bärighet, brandskydd och bullerhantering.

Miljö- och klimatförutsättningarna är också avgörande. Nybyggnationen ska möjliggöra låga utsläpp, energieffektivitet och klimatanpassning. Området bör ge tillgång till rekreativa grönstråk, dagsljus och möjlighet till hållbara transporter. En lokalisering i eller nära Visby innebär kortare transportvägar för patienter, personal och leveranser, vilket minskar klimatpåverkan och underlättar kollektivtrafikförsörjning, gång- och cykeltrafik

Syftet med utredningen har varit att identifiera och jämföra alternativa platser i Visbyområdet för en möjlig lokalisering av ett nytt akutsjukhus. Bedömningen har gjorts utifrån kriterier som ytmässiga och funktionella krav, tillgänglighet och logistik, beredskap och resiliens, hållbarhet och miljöhänsyn samt planeringsförutsättningar och genomförbarhet.

Analysen har avgränsats till mark som Region Gotland äger, i eller i direkt anslutning till Visby. Privata markområden och lägen utanför stadens närområde har inte övervägts. Skälet är både rådighet och genomförbarhet: ett nytt sjukhus måste kunna etableras inom rimlig tid, utan långdragna markförvärv eller tillståndprocesser.

Avgränsningen följer den strategiska inriktning som anges i översiktsplanen *Vårt Gotland 2040*, där Visby pekas ut som huvudnod för regional samhällsservice, vård och infrastruktur. Planen framhåller att robusta samhällsfunktioner, däribland hälso- och sjukvården, bör lokaliseras i anslutning till befolkningskoncentration, huvudvägar och transportnoder. Ett läge i eller intill Visby bedöms därför mest hållbart utifrån tillgänglighet, kompetensförsörjning, logistik och beredskap. Fyra alternativ har analyserats: Rosendal, Rävheten, Visborg och Österby.

Bedömning

Förvaltningens samlade bedömning är att Rävheten i nuläget utgör den mest lämpliga lokaliseringen för ett nytt akutsjukhus. Området är regionägt, centralt beläget och väl integrerat i Visbys struktur med närhet till huvudvägar, kollektivtrafik och samhällsviktig infrastruktur som räddningstjänst och flygplats. Topografin är gynnsam och markytan tillräcklig för att rymma en komplett sjukhusanläggning med buffert för framtida expansion.

En nybyggnation i Rävheten möjliggör en samlad och långsiktigt hållbar vårdinfrastruktur på Gotland. En etablering här skapar förutsättningar för samlokalisering av andra vårdnära verksamheter, exempelvis delar av den

psykiatriska vården och andra stödverksamheter som i dag finns vid Korpenområdet. Genom att samla funktioner i ett gemensamt område kan logistikflöden, energiförsörjning och personalresurser effektiviseras, samtidigt som robustheten ökar.

Platsen bedöms även väl lämpad ur beredskapssynpunkt. Närheten till Visby flygplats möjliggör effektiv sjuktransport till fastlandet, men området är tillräckligt avskilt för att kunna rymma en egen helikopterflygplats med hinderfri inflygningszon. Det finns även möjlighet att anlägga skyddade tekniska anläggningar och reservsystem för el, värme, vatten och kommunikation, vilket är nödvändigt för att sjukhuset ska kunna upprätthålla drift vid kris eller höjd beredskap.

Ur miljö- och klimatperspektiv erbjuder Rävheten goda förutsättningar. Området är redan delvis ianspråktaget för idrottsändamål och gränsar till befintlig infrastruktur, vilket minskar behovet av ny exploatering på orörd mark. Samtidigt kan en ny anläggning byggas med höga miljö- och energieffektivitetskrav, vilket på sikt ger lägre klimatpåverkan än successiva ombyggnationer av befintliga byggnader.

Utmaningarna i Rävheten gäller framför allt samexistensen med idrotts- och ridsportverksamheten samt att området delvis ligger inom sekundärt vattenskyddsområde. Dessa frågor behöver utredas vidare i kommande programskede, inklusive buller, dagvattenhantering och påverkan på friluftsliv.

Alternativet Visborg bedöms ha viss potential men är osäkert ur mark- och planeringssynpunkt. Området ligger inom ett prioriterat stadsutvecklingsområde och saknar i dag de ytor och geotekniska förutsättningar som krävs för en anläggning av sjukhusets omfattning. Det riskerar även att konkurrera med planerad bostadsutbyggnad.

Österby påverkas av riksintressen för kulturmiljö och totalförsvar samt har begränsad infrastruktur. Rosendal bedöms direkt olämpligt på grund av starka miljörestriktioner, höga naturvärden och belägenhet inom primärt vattenskyddsområde.

Mot bakgrund av dessa faktorer rekommenderar förvaltningen att Rävheten prioriteras för en fördjupad programutredning och inplaceringsstudie. I detta skede bör även alternativet att vidareutveckla befintligt sjukhusområde vid Visby lasarett analyseras parallellt, för att säkerställa ett välgrundat beslutsunderlag inför kommande ställningstagande om lokalisering.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att ärendet hanteras inom ramen för kommunallagen och plan- och bygglagen (PBL). En ny detaljplan krävs för lokalisering i Rävheten, och planeringsbesked kan bli aktuellt med hänsyn till riksintressen för flygverksamhet och buller.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att en nybyggnation i Rävheten kan innebära betydande investeringskostnader men samtidigt skapa effektivare vårdprocesser och långsiktiga besparingar jämfört med successiva ombyggnader av befintligt sjukhus. Kostnadsbedömningar behöver utvecklas i kommande programutredning.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att ett nytt akutsjukhus stärker vården för barn och unga på Gotland genom moderna, ändamålsenliga lokaler. En placering i Visbyområdet ger fortsatt god tillgänglighet för barnfamiljer i hela regionen.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att en ny lokalisering inte har några direkt negativa konsekvenser ur jämställdhetsperspektiv. God kollektivtrafikförsörjning och gång- och cykelvägar stärker tillgängligheten för både kvinnor och män, personal och patienter.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att en lokalisering inom Visbyområdet ligger i linje med översiktsplanens inriktning att koncentrera regional samhällsservice till Gotlands huvudort. En sådan placering bedöms ge bäst tillgänglighet för befolkningen som helhet och säkerställa goda kommunikationer från hela ön. En central lokalisering bidrar därmed till en robust och jämlik vårdförsörjning även för landsbygdens invånare.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att Rävheten kan innebära påverkan på grönområden och friluftsliv, men i lägre grad än Rosendal och Österby där naturvärdena är starkare. En ny anläggning ger möjlighet till moderna, energieffektiva lösningar som minskar klimatpåverkan över tid. Detaljerad miljöbedömning måste genomföras i program- och planprocessen.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningen tjänsteskrivelse daterad 2025-01-28
Regionstyrelsen beslut § — "Uppdrag: utreda lokalisering av sjukhus" daterad 2025-01-28
Samhällsbyggnadsförvaltningen, tjänsteskrivelse daterad 2025-10-16
Rapport *SBF Utredning PLAN – akutsjukhus* daterad 2025-10-16
Fastighetsutvecklingsplan Visby lasarett (FUP) daterad 2023-01-31
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-10-16

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Lise Langseth
Samhällsbyggnadsdirektör

Skickas till

Tekniska nämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden